

Báo chí cách mạng và sứ mệnh chống chủ nghĩa cơ hội: Gợi mở từ tư tưởng V.I. Lênin trong tác phẩm *Làm gì?*

Font chữ UTM sử dụng
Bảng mã Unicode
Vui lòng thiết lập lại
Trình điều khiển bàn phím

TS. ĐẶNG THANH PHƯƠNG

Học viện Báo chí và Tuyên truyền; Email: Phuongdtajc@gmail.com

Nhận ngày 30 tháng 5 năm 2025; chấp nhận đăng tháng 8 năm 2025.

Tóm tắt: V.I. Lênin đã đặt nền móng lý luận cho việc xây dựng một chính đảng kiểu mới của giai cấp vô sản, nhấn mạnh vai trò đặc biệt quan trọng của báo chí cách mạng. Theo Lênin, báo chí không chỉ là phương tiện tuyên truyền, mà còn là vũ khí sắc bén trên mặt trận tư tưởng, có chức năng tổ chức, giáo dục và lãnh đạo quần chúng. Bài viết tập trung phân tích vai trò của báo chí cách mạng trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, từ góc nhìn lý luận, trong tác phẩm *Làm gì?*, đồng thời, làm rõ ý nghĩa thực tiễn sâu sắc của tư tưởng Lênin đối với công cuộc xây dựng nền báo chí cách mạng ở Việt Nam hiện nay.

Từ khóa: V.I. Lênin; *Làm gì?*; báo chí cách mạng; chủ nghĩa cơ hội; đấu tranh tư tưởng; lý luận Mác - Lênin.

Abstract: V.I. Lenin laid the theoretical foundation for building a new-type proletarian political party, emphasizing the particularly crucial role of revolutionary journalism. According to Lenin, the press was not only a means of propaganda but also a sharp weapon on the ideological front, serving organizational, educational, and leadership functions for the masses. This article analyzes the role of revolutionary journalism in the struggle against opportunism from a theoretical perspective, as presented in *What is to be done?*, while clarifying the profound practical significance of Lenin's thought for the development of revolutionary journalism in Vietnam today.

Keywords: V.I. Lenin; *What is to be done?*; revolutionary journalism; opportunism; ideological struggle; Marxism-Leninism.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang đặt ra nhiều thách thức mới trên mặt trận tư tưởng, lý luận, báo chí không chỉ là phương tiện truyền thông đại chúng, mà trở thành lực lượng tiên phong trong bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng Cộng sản Việt Nam. Một trong những thách thức cấp bách hiện nay là sự trỗi dậy tinh vi và phức tạp của chủ nghĩa cơ hội trong lĩnh vực báo chí - truyền thông, ẩn mình dưới các hình thức "đa nguyên thông tin", "phản biện xã hội" hay "xã hội hóa thông tin". Tư tưởng V.I. Lênin về báo chí cách mạng, đặc biệt thể hiện trong tác phẩm *Làm gì?* (1902), đã đặt nền móng lý luận vững chắc cho việc xây dựng một chính đảng kiểu mới của giai cấp vô sản, đồng thời xác lập vai trò chiến đấu, tổ chức và giáo dục quần chúng của báo chí trong đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội. Những luận điểm của Lênin trong tác phẩm này không chỉ mang giá trị lịch sử, mà còn có ý nghĩa chỉ đạo thực tiễn sâu sắc đối với

công cuộc bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng Cộng sản Việt Nam trong điều kiện hiện nay.

Dù đã có nhiều nghiên cứu khẳng định vai trò của báo chí cách mạng và khái quát tư tưởng của Lênin, song vẫn thiếu các công trình đi sâu phân tích trực diện mối quan hệ giữa lý luận về vai trò của báo chí trong đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội được đề cập trong tác phẩm *Làm gì?* và các biểu hiện mới của chủ nghĩa cơ hội trong lĩnh vực báo chí tại Việt Nam. Chính khoảng trống đó đặt ra yêu cầu cấp thiết phải nghiên cứu một cách hệ thống và vận dụng sáng tạo tư tưởng Lênin trong xây dựng nền báo chí cách mạng hiện đại, đủ sức nhận diện và đấu tranh với các biểu hiện cơ hội, sai trái, thù địch. Bài viết tập trung làm rõ vai trò của báo chí cách mạng trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội từ góc nhìn lý luận Mác - Lênin, qua lăng kính tác phẩm *Làm gì?*, đồng thời gợi mở những định hướng vận dụng phù hợp nhằm phát huy vai trò của báo chí cách

mạng Việt Nam trong sự nghiệp bảo vệ Đảng, Nhà nước và chế độ xã hội chủ nghĩa.

1. Tư tưởng của V.I. Lênin về vai trò của báo chí cách mạng trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội

Tác phẩm *“Làm gì?”* (Что делать?) (1902) của V.I. Lênin ra đời trong bối cảnh phong trào công nhân và nông dân Nga đang phát triển mạnh nhưng còn mang tính tự phát, thiếu tổ chức và định hướng tư tưởng. Trước tình trạng phân tán trong hàng ngũ xã hội dân chủ và sự gia tăng của chủ nghĩa cơ hội hữu khuynh, V.I. Lênin đã làm rõ yêu cầu phải xây dựng đảng kiểu mới của giai cấp công nhân. Ông nhấn mạnh vai trò của một tờ báo chính trị toàn Nga như công cụ lãnh đạo, tổ chức và giáo dục phong trào. Tư tưởng về báo chí cách mạng, đặc biệt trong đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, được Lênin khẳng định rõ trong tác phẩm này qua những nội dung cốt lõi sau:

Một là, V.I. Lênin phê phán quyết liệt chủ nghĩa cơ hội trong phong trào công nhân.

Trong *“Lời tựa”*, để làm rõ tính cấp thiết của việc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, V.I. Lênin nhấn mạnh *“Đã đến lúc hoàn toàn cần thiết phải tiến hành một cuộc đấu tranh kiên quyết chống khuynh hướng ấy, khuynh hướng mập mờ và ít dứt khoát, nhưng vì thế lại càng dai dẳng và càng có khả năng sống lại dưới những hình thức khác nhau”*⁽¹⁾. V.I. Lênin kịch liệt phê phán những biểu hiện của chủ nghĩa cơ hội trong phong trào công nhân Nga và quốc tế. Ông vạch rõ rằng các trào lưu cơ hội - từ phái Pha-biêng ở Anh, phái Min-ơ-răng (tham gia chính phủ tư sản) ở Pháp, phái Béc-stanh ở Đức cho đến *“những người phê phán”* ở Nga - tuy mang những màu sắc khác nhau nhưng thực chất đều thuộc *“một gia đình”*, *“luôn tâng bốc lẫn nhau, học hỏi lẫn nhau và cùng nhau chống chủ nghĩa Mác”* *“giáo điều”*⁽²⁾. Bằng cách liên hệ hiện tượng này trên bình diện quốc tế, Lênin cảnh báo rằng chủ nghĩa cơ hội không chỉ là vấn đề riêng của nước Nga, mà là nguy cơ chung của phong trào xã hội chủ nghĩa toàn thế giới.

V.I. Lênin chỉ rõ khẩu hiệu *“tự do phê bình”* do các phần tử cơ hội nêu ra, thực chất đó là *“tự do của khuynh hướng cơ hội chủ nghĩa trong đảng dân chủ xã hội, tự do biến đảng dân chủ xã hội thành một đảng dân chủ cải lương, là tự do đưa những tư tưởng*

tư sản và những thành phần tư sản vào trong chủ nghĩa xã hội”⁽³⁾. Ông nhấn mạnh, dưới chiêu bài phê phán *“giáo điều”*, các nhà cơ hội chủ nghĩa phủ nhận những nguyên lý căn bản của chủ nghĩa Mác - từ sứ mệnh lịch sử của giai cấp vô sản cho đến học thuyết đấu tranh giai cấp - hòng biến đảng công nhân cách mạng thành một đảng dân chủ - xã hội cải lương, chỉ chạy theo cải cách nhỏ lẻ. V.I. Lênin gọi đó là *“cuộc chuyển hướng từ phong trào dân chủ-xã hội cách mạng sang phong trào xã hội cải lương tư sản”*, đồng thời lên án mạnh mẽ xu hướng này như một bước thụt lùi về lý luận và thực tiễn. Ông khẳng định phải kiên quyết đấu tranh chống ảnh hưởng của trào lưu cơ hội trong phong trào công nhân, bởi nếu không, giai cấp vô sản sẽ bị lôi kéo khỏi con đường cách mạng. Thái độ của V.I. Lênin là dứt khoát không khoan nhượng với mọi biểu hiện của chủ nghĩa xét lại, cải lương trong phong trào - Đảng phải *“không dung thứ chủ nghĩa cơ hội”*. Quan điểm này thể hiện lập trường nguyên tắc: *“thà ít mà tốt”*, thà tạm thời chịu tổn thất còn hơn chấp nhận hòa hợp với những phần tử chệch hướng. V.I. Lênin tin rằng chỉ thông qua cuộc đấu tranh nội bộ quyết liệt như vậy, đảng vô sản mới có thể thanh lọc hàng ngũ, giữ vững tính cách mạng và sức chiến đấu của mình. Như ông dẫn lời Lát-xan trong *“Làm gì?”*: *“Đấu tranh trong đảng đem lại cho đảng sức mạnh và sinh khí; bằng chứng lớn nhất về sự yếu đuối của đảng, đó là ở chỗ đảng ở trong tình trạng mơ hồ và thiếu những ranh giới phân định rõ rệt, đảng mạnh lên bằng cách thanh trừ những phần tử xấu...”*⁽⁴⁾.

Chính bằng tinh thần ấy, V.I. Lênin đã kiên quyết vạch trần và đánh bại những luận điểm thỏa hiệp của phái *“Kinh tế”* trong phong trào công nhân Nga đầu thế kỷ XX. Ông tố cáo họ đã *“uốn mình tuân theo tâm lý của những công nhân lạc hậu”*, hạ thấp nhiệm vụ đấu tranh chính trị của giai cấp vô sản. V.I. Lênin gọi chủ trương chỉ tập trung đấu tranh kinh tế, công đoàn của phái này là *“tính tự phát”* - và xem đó là cội nguồn tư tưởng của chủ nghĩa cơ hội. Nếu đảng không đưa lý luận tiên tiến và đường lối chính trị vào phong trào, thì phong trào tự phát của công nhân (dù có tinh thần chiến đấu) sẽ chỉ dừng ở ý thức công đoàn, dễ dàng bị ảnh hưởng bởi hệ tư tưởng tư sản. Do đó, V.I. Lênin đòi hỏi *“phải có một cuộc đấu*

tranh quyết liệt chống tính tự phát trong phong trào nhằm nâng cao trình độ giác ngộ chính trị cho giai cấp công nhân. Nhiệm vụ của chúng ta là phải đấu tranh chống tính tự phát, là phải kéo phong trào công nhân ra khỏi cái khuynh hướng tự phát ấy của chủ nghĩa công liên, cái khuynh hướng đến nấp dưới bóng của giai cấp tư sản⁽⁵⁾. Những phê phán mang tính nguyên tắc của V.I. Lênin đối với chủ nghĩa cơ hội đã đặt nền tảng cho việc xây dựng một đảng kiểu mới của giai cấp công nhân

Thứ hai, Báo chí cách mạng là phương tiện để tuyên truyền giáo dục giai cấp công nhân làm tan rã chế độ thù địch

Theo V.I. Lênin, báo chí là mặt trận đầu tiên và trực diện nhất trong cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, bởi đây là công cụ sắc bén để truyền bá tư tưởng, định hướng lý luận và khẳng định lập trường cách mạng của giai cấp công nhân. Nếu báo chí rơi vào tay những phần tử cơ hội hoặc những người thiếu bản lĩnh chính trị, phong trào cách mạng sẽ đứng trước nguy cơ phân hóa, lệch hướng và suy thoái. Trong tác phẩm *Làm gì?*, V.I. Lênin phê phán gay gắt các khuynh hướng coi nhẹ lý luận, xem thường vai trò tổ chức của báo chí - những biểu hiện điển hình của chủ nghĩa cơ hội. Ông nhấn mạnh rằng: *Đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội trước hết là đấu tranh trên mặt trận tư tưởng* và báo chí phải đi đầu, giữ vững lập trường giai cấp, kiên quyết phản bác mọi biểu hiện cải lương, phi vô sản hay xuyên tạc đường lối.

V.I. Lênin cho rằng, báo chí cách mạng không chỉ là công cụ tuyên truyền, mà còn là vũ khí chiến lược để xây dựng sự thống nhất tư tưởng trong Đảng và làm tan rã chế độ thù địch. Trong bối cảnh bị đàn áp khốc liệt, một tờ báo cách mạng là phương tiện hữu hiệu nhất để liên kết và lãnh đạo phong trào trên phạm vi toàn quốc. Ông viết: *Từ lâu rồi, báo chí nước ta đã trở thành một lực lượng; nếu không thì chính phủ đã chẳng phải bỏ ra hàng chục nghìn rúp để mua chuộc báo chí và trợ cấp cho đủ mọi loại Cát-cốp và Mê-séc-xki. Trong nước Nga chuyên chế, việc báo chí bất hợp pháp đã chọc thủng được hàng rào kiểm duyệt và buộc các cơ quan hợp pháp và bảo thủ phải công khai nói đến nó không phải là một việc mới lạ*⁽⁶⁾; *Những lời tố cáo về chính trị, tự nó, là*

một trong những phương tiện mạnh mẽ làm tan rã chế độ thù địch⁽⁷⁾. Từ yêu cầu cấp thiết của phong trào cách mạng Nga đầu thế kỷ XX, V.I. Lênin xác định: muốn xây dựng một chính đảng thống nhất của giai cấp công nhân, phải bắt đầu từ việc thành lập một tờ báo chính trị toàn Nga⁽⁸⁾.

Thực tiễn cách mạng Nga cho thấy, báo chí chính là chiến trường tư tưởng quyết liệt giữa phái Mác-xít và các lực lượng cơ hội. V.I. Lênin đã trực tiếp chỉ đạo xây dựng tờ *Tia lửa* (Iskra) làm cơ quan ngôn luận trung ương nhằm thống nhất hàng ngũ cách mạng và phản bác các quan điểm lệch lạc. Ngay từ số đầu tiên, *Tia lửa* đã công bố sứ mệnh: *Đoàn kết những người dân chủ-xã hội trên nền tảng chủ nghĩa Mác* và *giáng một đòn mạnh vào bọn xét lại*. Ông khẳng định: *Kế hoạch xây dựng một tờ báo chính trị toàn Nga... là kế hoạch thực tiễn nhất khiến người ta có thể từ mọi phía chuẩn bị lập tức để khởi nghĩa, nhưng đồng thời không một phút nào lãng quên công tác bức thiết hàng ngày*⁽⁹⁾. Dù bị phái cơ hội che giấu là kế hoạch *Viễn vông* hay *từ trong thư viện*, V.I. Lênin vẫn kiên định bảo vệ *đường lối Tia lửa*, bởi theo ông, chỉ có một tờ báo chính trị thống nhất trong toàn đảng, xuất bản đều đặn, phát hành rộng rãi khắp cả nước mới có thể kết nối các điểm nóng cách mạng, tổng kết kinh nghiệm, cổ vũ phong trào và nâng cao nhận thức giai cấp. Ông chỉ rõ: *Một tờ báo chung sẽ giúp hình thành một mạng lưới các cộng tác viên và thông tin viên khắp nơi, tạo nên tổ chức cách mạng thực sự quy mô toàn quốc. Nếu không có báo chí chung, phong trào sẽ rời rạc, dễ bị các phần tử cơ hội địa phương lợi dụng để xuyên tạc tư tưởng và phá hoại tổ chức.*

Trên mặt trận báo chí, V.I. Lênin cũng trực tiếp đối thoại, phản biện các quan điểm sai trái. Ông viết nhiều bài vạch trần luận điểm phi Mác-xít của các nhà *phê bình* và *kinh tế* đăng trên báo *Tia lửa*. Trong bài *Thảo luận với những người bảo vệ chủ nghĩa Kinh tế* (1901), ông đã bác bỏ quan điểm hạ thấp vai trò của đảng trong phong trào công nhân, đồng thời khẳng định: báo chí phải *kịp thời vạch trần những tư tưởng thỏa hiệp, những ảnh hưởng tư sản đang len lỏi vào giai cấp vô sản*, chuẩn bị về tư tưởng và tổ chức cho sự ra đời của một chính đảng vô sản chân chính. Thực tế lịch sử chứng minh: nhờ

có *Tia lửa*, phong trào mác-xít đã giành thắng lợi tại Đại hội II (1903), loại bỏ ảnh hưởng của phái cơ hội và thành lập Đảng Công nhân Dân chủ - Xã hội Nga thống nhất. Bài học lớn rút ra từ Lênin là: báo chí cách mạng phải luôn là lực lượng tiên phong trên mặt trận tư tưởng, giữ vững lập trường giai cấp, phản bác kiên quyết chủ nghĩa cơ hội, và nâng cao nhận thức chính trị cho quần chúng, từ đó tạo tiền đề vững chắc cho thắng lợi về đường lối và tổ chức.

Thứ ba, V.I. Lênin đề cao vai trò của lý luận Mác xít trong hoạt động báo chí.

V.I. Lênin đặc biệt cảnh báo về nguy cơ "tự phát" trong phong trào công nhân nếu thiếu sự lãnh đạo tư tưởng. Ông kiên quyết phản đối quan điểm thực dụng coi nhẹ lý luận. Trái lại, V.I. Lênin nhấn mạnh rằng lý luận cách mạng chính là "la bàn" dẫn dắt thực tiễn cách mạng, một tờ báo vô sản muốn làm tròn chức năng của mình phải dựa trên nền tảng lý luận khoa học, tức chủ nghĩa Mác - Lênin, thì mới có đủ sức miễn nhiễm trước những trào lưu tư tưởng cơ hội: "Không có lý luận cách mạng thì cũng không thể có phong trào cách mạng"⁽¹⁰⁾. Muốn vậy, "riêng đối với những người lãnh đạo, nhiệm vụ của họ là phải học tập, ngày càng nhiều hơn, tất cả các vấn đề lý luận; phải tự giải thoát ngày càng nhiều hơn, khỏi ảnh hưởng của những câu cổ truyền của thế giới quan cũ"⁽¹¹⁾. Đảng vô sản phải trang bị lý luận tiên phong cho giai cấp công nhân, vì tầm quan trọng của lý luận được nâng cao hơn bao giờ hết khi bọn cơ hội ra sức ca ngợi chủ nghĩa thực dụng, tôn sùng những hình thức hoạt động hẹp hòi. Do đó, để bảo vệ báo chí khỏi sự xâm nhập của chủ nghĩa cơ hội, V.I. Lênin yêu cầu các cơ quan báo chí của đảng phải luôn trung thành với các nguyên lý cốt lõi của chủ nghĩa Mác. Mọi luận điểm đăng tải trên báo phải được cân nhắc trên lập trường giai cấp, kiên quyết không để những tư tưởng thỏa hiệp, cải lương "đội lốt" lý luận Marxist lọt vào nội dung tuyên truyền.

Thứ tư, V.I. Lênin chủ trương xây dựng một đội ngũ "những người làm báo chuyên nghiệp" - tức những nhà cách mạng chuyên chính về tư tưởng.

Theo V.I. Lênin, để đấu tranh tư tưởng hiệu quả, báo chí cách mạng cần có những cây bút lý luận sắc sảo, được đào luyện kỹ càng về lập trường giai cấp: "vấn đề đề đặt ra chỉ là như thế này: hệ tư tưởng tư

sản hoặc hệ tư tưởng xã hội chủ nghĩa. Không có hệ tư tưởng trung gian (vì nhân loại không tạo ra một hệ tư tưởng "thứ ba" nào cả; và chẳng trong một xã hội bị những sự đối kháng giai cấp chia sẻ thì không bao giờ có hệ tư tưởng ở ngoài hoặc trên các giai cấp). Vì vậy, mọi sự coi nhẹ hệ tư tưởng xã hội chủ nghĩa, mọi sự xa rời hệ tư tưởng xã hội chủ nghĩa đều có nghĩa là tăng cường hệ tư tưởng tư sản"⁽¹²⁾. Ông phê phán tình trạng nghiệp dư trong công tác báo chí của phái "Kinh tế" khi họ để cho các phần tử thiếu bản lĩnh lý luận chi phối nội dung tuyên truyền, dẫn đến việc truyền bá quan điểm sai lệch cho công nhân. Trong *Làm gì?*, V.I. Lênin nêu ra mô hình tổ chức báo chí tập trung, dưới sự lãnh đạo của một ban biên tập trung thành với đường lối cách mạng. Các thành viên ban biên tập phải là những người có quan điểm kiên định, đủ khả năng sàng lọc mọi tài liệu trước khi đăng tải, không để lọt những bài viết mang tư tưởng cơ hội chủ nghĩa. V.I. Lênin cũng yêu cầu mở rộng mạng lưới cộng tác viên bí mật của tờ báo khắp nơi, nhưng việc biên tập cuối cùng phải do một nhóm nòng cốt đảm trách để đảm bảo tính nhất quán về quan điểm. Chính nhờ nguyên tắc này, báo *Tia lửa* dưới sự dẫn dắt của V.I. Lênin đã duy trì được tiếng nói kiên quyết, "đem ánh sáng lý luận thống nhất soi đường cho phong trào", không bị pha loãng bởi những ý kiến thỏa hiệp.

Thứ năm, V.I. Lênin đề xuất thiết lập mối quan hệ chặt chẽ giữa báo chí và tổ chức đảng nhằm bảo vệ tính đảng trong công tác tư tưởng.

V.I. Lênin xác định rằng báo chí cách mạng không thể trung lập chính trị, mà phải có lập trường rõ ràng, thể hiện tính đảng, tính giai cấp, tính lý luận cao "chỉ đảng nào được một lý luận tiên phong hướng dẫn thì mới có khả năng làm tròn vai trò chiến sĩ tiên phong"⁽¹³⁾. Báo chí phải là phương tiện chuyển tải lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, kiên quyết đấu tranh với các quan điểm xét lại, tư sản hóa phong trào. V.I. Lênin phản đối việc coi báo chí như một công cụ phản ánh trung lập, thiếu định hướng chính trị. Ngược lại, ông yêu cầu "xây dựng một tờ báo chính trị toàn Nga" như là bộ máy tư tưởng trung ương, dưới sự lãnh đạo thống nhất của Đảng, góp phần tổ chức, giáo dục và đoàn kết lực lượng cách mạng. Chính tư tưởng này là nền tảng cho sự ra đời

của báo *Tia lửa* - tờ báo đầu tiên của Đảng Công nhân Dân chủ xã hội Nga - được V.I. Lênin chỉ đạo thành lập với mục tiêu [giương cao ngọn cờ Mác-xít, đấu tranh không khoan nhượng với chủ nghĩa cơ hội]

V.I. Lênin bác bỏ luận điệu của phái cơ hội cho rằng [tờ báo không thể tạo ra tổ chức, mà phải ngược lại] ông lập luận: trong hoàn cảnh cụ thể, tờ báo chính là nhân tố tạo nên tổ chức, bởi nó [đánh dấu những đường nét của công trình và tạo điều kiện liên lạc giữa những người xây dựng]. Nói cách khác, báo chí phải đặt dưới sự lãnh đạo thống nhất của đảng, đồng thời là trung tâm tổ chức của đảng. Mọi chủ trương, chính sách của đảng phải được truyền đạt kịp thời trên báo, và ngược lại, tiếng nói từ cơ sở qua kênh báo chí cũng được tập hợp để phục vụ sự lãnh đạo chung. Chỉ khi đó, báo chí mới thực sự trở thành [cổ động tập thể và tổ chức tập thể] của đảng, tránh nguy cơ [tự phát] hoặc rơi vào tay những nhóm ngoài đảng. V.I. Lênin kiên trì thực hiện nguyên tắc này khi xây dựng *Tia lửa*: ông yêu cầu các tổ chức địa phương cung cấp tin tức, bài vở cho tờ báo, coi việc đóng góp cho *Tia lửa* là một nhiệm vụ cách mạng của các chi bộ. Nhờ vậy, *Tia lửa* không chỉ là phương tiện tuyên truyền mà còn là sợi dây liên kết vững chắc giữa Trung ương với cơ sở, giữa lý luận với thực tiễn - một hình mẫu về tính đảng trong báo chí cách mạng.

Có thể nói, thông qua *Làm gì?*, V.I. Lênin đã cho chúng ta những chỉ dẫn quan trọng về mặt tư tưởng nhằm bảo vệ lập trường vô sản trong báo chí. Đó chính là tầm quan trọng hàng đầu của lý luận cách mạng, xây dựng đội ngũ người làm báo chuyên nghiệp của đảng và gắn chặt báo chí với tổ chức đảng để báo chí hoàn thành sứ mệnh trên mặt trận đấu tranh chống chủ nghĩa cơ hội, góp phần quyết định vào thắng lợi của đường lối cách mạng xã hội chủ nghĩa.

2. Vận dụng tư tưởng V.I. Lênin trong xây dựng báo chí cách mạng Việt Nam hiện nay

Báo chí cách mạng Việt Nam ra đời từ yêu cầu thực tiễn của phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc và nhu cầu truyền bá lý luận cách mạng vô sản. Kể từ khi Nguyễn Ái Quốc sáng lập báo Thanh Niên vào năm 1925 - tờ báo đầu tiên mang tính cách mạng của giai cấp công nhân Việt Nam, báo chí đã trở thành vũ khí sắc bén, góp phần hình thành, phát triển

và dẫn dắt phong trào yêu nước theo lập trường vô sản. Trong suốt chiều dài lịch sử cách mạng, từ Cách mạng Tháng Tám năm 1945, kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ, cho đến công cuộc đổi mới và hội nhập quốc tế hiện nay, báo chí cách mạng luôn đồng hành cùng dân tộc, đóng vai trò là [người lính xung kích trên mặt trận tư tưởng - văn hóa]. Hàng ngàn ấn phẩm báo chí, từ trung ương đến địa phương, từ báo in đến phát thanh, truyền hình và điện tử, đã góp phần quan trọng vào việc tuyên truyền đường lối, chính sách của Đảng; phản ánh trung thực đời sống xã hội; cổ vũ, động viên phong trào thi đua yêu nước; và đặc biệt là đấu tranh chống các quan điểm sai trái, thù địch.

Với đặc điểm gắn chặt với sự lãnh đạo của Đảng, báo chí cách mạng Việt Nam không chỉ là kênh thông tin đại chúng mà còn là công cụ tư tưởng của Đảng, phục vụ trực tiếp cho nhiệm vụ chính trị. Tính đảng, tính nhân dân và tính chiến đấu là những nguyên tắc xuyên suốt, định hình bản sắc của nền báo chí cách mạng Việt Nam. Trong điều kiện chiến tranh hay hòa bình, báo chí luôn giữ vững vai trò định hướng dư luận xã hội, bảo vệ nền tảng tư tưởng, tạo đồng thuận trong nhân dân và cổ vũ hành động cách mạng. Đặc biệt, trong thời kỳ đổi mới, báo chí cách mạng đã thể hiện năng lực phản biện, tính phản ánh sâu sắc và tinh thần đổi mới sáng tạo. Bên cạnh đó, báo chí cũng là lực lượng tiên phong trong việc bảo vệ chủ quyền tư tưởng, chống lại sự thâm nhập của các luận điệu sai trái, phản động, các biểu hiện [tự diễn biến], [tự chuyển hóa] và chủ nghĩa cơ hội chính trị trong xã hội.

Một thế kỷ đồng hành cùng sự nghiệp cách mạng vẻ vang của Đảng và dân tộc, báo chí cách mạng Việt Nam tiếp tục khẳng định vai trò tiên phong trong đấu tranh tư tưởng - lý luận, đặc biệt là chống chủ nghĩa cơ hội ngay trong nội bộ, bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng, giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa. Trong bối cảnh toàn cầu hóa, cách mạng công nghiệp lần thứ tư và sự phát triển bùng nổ của mạng xã hội, chủ nghĩa cơ hội hiện nay không còn bộc lộ công khai như trước, mà ẩn mình dưới hình thức [phản biện xã hội], [đa nguyên thông tin], [tự do báo chí] để ngụy trang cho các quan điểm sai trái, xuyên tạc và làm suy giảm niềm tin xã hội. Nguy hiểm hơn, nó len lỏi ngay trong

hàng ngũ những người làm báo, khi một bộ phận phai nhạt lý tưởng, ngại va chạm hoặc làm tương tính phản biện là phi chính trị chủ nghĩa cơ hội đang tái xuất hiện với những hình thái tinh vi, phức tạp hơn so với trước đây. Thay vì công khai phủ nhận đường lối, quan điểm của Đảng, chủ nghĩa cơ hội hiện nay thường ngụy trang dưới vỏ bọc □góp ý□ □phản biện□, □đa nguyên tư tưởng□ hoặc □xã hội hóa thông tin□, với mục tiêu làm suy giảm niềm tin xã hội, gây nhiễu loạn nhận thức và thúc đẩy tư tưởng lệch lạc trong quần chúng. Một trong những biểu hiện nổi bật của chủ nghĩa cơ hội hiện đại là sự mơ hồ về lập trường giai cấp trong hoạt động báo chí. Một số nhà báo, cây viết thể hiện xu hướng phi chính trị hóa báo chí, cổ súy tự do ngôn luận cực đoan, tiếp nhận thiếu chọn lọc các giá trị phương Tây, dẫn đến việc đăng tải những nội dung trái với tôn chỉ, mục đích của báo chí cách mạng. Họ dễ bị lôi kéo bởi □tiếng nói số đông□ trên không gian mạng, xa rời nguyên tắc trung thành với lý tưởng cách mạng và mục tiêu xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam.

Chủ nghĩa cơ hội còn thể hiện qua hiện tượng thương mại hóa nội dung báo chí, chạy theo thị hiếu tầm thường, giật gân, thậm chí đánh đổi giá trị thông tin vì lợi ích kinh tế. Điều này làm xói mòn uy tín của báo chí chính thống, gây ra tình trạng □nhiều loạn thông tin□ trong đời sống xã hội, tạo điều kiện để các thế lực thù địch lợi dụng phát tán quan điểm phản động, xuyên tạc, kích động chia rẽ nội bộ. Một số biểu hiện cơ hội cũng xuất hiện trong chính hàng ngũ những người làm báo - khi họ thiếu bản lĩnh chính trị, xa rời lý luận, ngại đấu tranh với cái sai, hoặc ngộ nhận rằng tính phản biện là phi chính trị, là đứng ngoài cuộc. Đây là sự ngộ nhận nguy hiểm, bởi chính sự mơ hồ về lập trường ấy sẽ làm suy giảm tính chiến đấu và chức năng tư tưởng của báo chí cách mạng.

Để phát huy hiệu quả sứ mệnh của báo chí cách mạng trong việc thực hiện nhiệm vụ nhận diện, phê phán và đấu tranh với các biểu hiện cơ hội chủ nghĩa dưới nhiều hình thức mới, tuyên truyền, định hướng và tổ chức quần chúng, bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng, trong giai đoạn hiện nay, cần tập trung vào một số nội dung sau:

Thứ nhất, giữ vững tính đảng, nâng cao vai trò

tư tưởng lý luận của báo chí cách mạng.

Nghị quyết số 16-NQ/TW ngày 01/8/2007 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa X) về công tác tư tưởng, lý luận và báo chí trước yêu cầu mới khẳng định: Báo chí là một trong ba bộ phận cấu thành đặc biệt quan trọng trong hoạt động tư tưởng của Đảng; là vũ khí tư tưởng, chính trị sắc bén có vai trò quan trọng trong việc bảo vệ nền tảng tư tưởng, đấu tranh chống lại các luận điệu xuyên tạc của các thế lực thù địch. Báo chí phải nắm vững và tuyên truyền sâu rộng, kịp thời, có hiệu quả đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, bám sát nhiệm vụ công tác tư tưởng, tích cực tuyên truyền, cổ vũ thành tựu của công cuộc đổi mới, phản bác có hiệu quả những thông tin, quan điểm sai trái, phản động, thù địch, bảo vệ vững chắc trận địa tư tưởng của Đảng⁽¹⁴⁾. Trong bối cảnh toàn cầu hóa và truyền thông số phát triển mạnh mẽ, báo chí cách mạng Việt Nam đang phải đối mặt với nhiều thách thức, trong đó có sự xâm nhập ngày càng tinh vi của các quan điểm sai trái, thù địch, xuyên tạc nền tảng tư tưởng Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Gợi mở từ tư tưởng V.I. Lênin cho thấy, báo chí cách mạng phải luôn giữ vững tính đảng, thể hiện rõ vai trò tư tưởng - lý luận, đấu tranh chủ động và quyết liệt với chủ nghĩa cơ hội trong các hình thức tư tưởng mới. Mỗi cơ quan báo chí của Đảng cần không ngừng khẳng định bản chất chính trị, kiên định con đường xã hội chủ nghĩa, phản bác hiệu quả mọi biểu hiện xét lại, cải lương hoặc phi chính trị hóa báo chí.

Thứ hai, xây dựng đội ngũ người làm báo có bản lĩnh chính trị vững vàng và phẩm chất lý luận sắc bén.

V.I. Lênin đặc biệt nhấn mạnh vai trò của những □người làm báo chuyên nghiệp□, nghĩa là những chiến sĩ tư tưởng được vũ trang lý luận tiên phong. Báo chí cách mạng Việt Nam muốn thực hiện sứ mệnh chống chủ nghĩa cơ hội, phải có đội ngũ phóng viên, biên tập viên vững vàng về chính trị, sâu sắc về lý luận, và nhạy bén về phản biện tư tưởng. Việc đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ này cần được xem là một nhiệm vụ chiến lược lâu dài, có hệ thống, gắn liền với các trường chính trị, các viện nghiên cứu lý luận của Đảng □nâng cao chất lượng, hiệu quả của công tác đào tạo, bồi dưỡng phẩm chất chính trị, trình độ

ng nghiệp vụ, năng lực chuyên môn, đạo đức nghề nghiệp của đội ngũ những người làm báo. Rà soát, đánh giá lại đội ngũ lãnh đạo, quản lý, phóng viên, biên tập viên, kiên quyết đưa những người không đủ phẩm chất, năng lực ra khỏi cơ quan báo chí⁽¹⁵⁾.

Thứ ba, tăng cường đấu tranh tư tưởng trên không gian mạng và nền tảng báo chí số.

Nghị quyết số 35-NQ/TW ngày 22/10/2018 của Bộ Chính trị và Kết luận số 89-KL/TW ngày 18/7/2024 của Bộ Chính trị, nhằm tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 35-NQ/TW ngày 22/10/2018 về □Tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới□nhấn mạnh vai trò của báo chí trong việc tuyên truyền, giáo dục, nâng cao nhận thức và trách nhiệm của các lực lượng nòng cốt như công an, quân đội, tuyên giáo, truyền thông, cán bộ nghiên cứu, giảng viên lý luận chính trị, nhân dân trong việc đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng⁽¹⁶⁾. Trong kỷ nguyên số, chủ nghĩa cơ hội và các xu hướng tư tưởng sai trái, thù địch lan truyền mạnh mẽ qua mạng xã hội, các nền tảng xuyên biên giới. Vì vậy, báo chí cách mạng Việt Nam cần tích cực chuyển đổi số, mở rộng mặt trận đấu tranh trên không gian mạng, chủ động thiết lập các chuyên mục phản bác luận điệu sai trái, lan tỏa hệ giá trị tư tưởng tích cực và chủ nghĩa Mác - Lênin đến mọi tầng lớp nhân dân, đặc biệt là thanh niên. Đây là hình thức *Tia lửa* hiện đại - như tinh thần mà V.I. Lênin đã từng khởi xướng hơn một thế kỷ trước.

Thứ tư, tăng cường sự lãnh đạo trực tiếp, toàn diện của Đảng đối với lĩnh vực báo chí - truyền thông.

Một nguyên lý bất biến từ tư tưởng V.I. Lênin là báo chí cách mạng phải đặt dưới sự lãnh đạo thống nhất của Đảng □Cần nhấn mạnh, báo chí là tiếng nói của Đảng, Nhà nước, của tổ chức chính trị - xã hội và là diễn đàn của nhân dân, đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Đảng, sự quản lý của Nhà nước và hoạt động trong khuôn khổ pháp luật; phải bảo đảm tính tư tưởng, tính chân thật, tính nhân dân, tính chiến đấu và tính đa dạng của hoạt động báo chí⁽¹⁷⁾.

Trong bối cảnh phức tạp hiện nay, cần tiếp tục củng cố cơ chế lãnh đạo trực tiếp, toàn diện của Đảng đối với báo chí - truyền thông; đồng thời, bảo đảm

tính định hướng và tính kỷ luật tư tưởng trong toàn hệ thống báo chí. Bên cạnh đó, cơ quan chỉ đạo báo chí cần phối hợp chặt chẽ với các ban tuyên giáo, các cơ quan lý luận - chính trị để xây dựng tuyến nội dung đấu tranh tư tưởng bài bản, khoa học, phản bác hiệu quả và có chiều sâu học thuật.

Tư tưởng của V.I. Lênin trong tác phẩm *Làm gì?* là một trong những nền tảng lý luận sâu sắc về vai trò, chức năng và tính chất chiến đấu của báo chí cách mạng. Trong bối cảnh phong trào công nhân đầu thế kỷ XX bị đe dọa bởi chủ nghĩa cơ hội và những xu hướng cải lương, V.I. Lênin đã kiên quyết khẳng định rằng báo chí phải trở thành vũ khí tư tưởng sắc bén, người tổ chức tập thể và là công cụ đấu tranh không khoan nhượng với các trào lưu tư tưởng phản động, sai lệch. Những nguyên lý này không chỉ mang giá trị lịch sử mà còn giữ nguyên ý nghĩa thời sự đối với báo chí cách mạng ở Việt Nam hiện nay, nhất là trong nhiệm vụ bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, phản bác các quan điểm sai trái, thù địch. Việc vận dụng tư tưởng V.I. Lênin về báo chí trong điều kiện mới không chỉ là sự kế thừa tư tưởng cách mạng, mà còn là yêu cầu chiến lược để xây dựng nền báo chí chính trị hiện đại, gắn với nhiệm vụ giáo dục lý luận, nâng cao cảnh giác cách mạng và giữ vững trận địa tư tưởng của Đảng. Báo chí cách mạng cần tiếp tục phát huy vai trò định hướng, tổ chức, đấu tranh và giáo dục tư tưởng, làm cầu nối giữa Đảng và nhân dân trong kỷ nguyên truyền thông số./.

(1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) Lê nin (1975), Toàn tập, T.6, Nhà xuất bản Tiến bộ. Mát-xcơ-va, tr. 4, 8, 1, 50, 114, 218, 229, 30, 34, 49-50, 32

(14) <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-cua-dang/ngghi-quyet-so-16-nqtw-ngay-0182007-cua-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-x-ve-cong-tac-tu-tuong-ly-lua-n-va-bao-chi-3782>.

(15) <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-cua-dang/ngghi-quyet-so-16-nqtw-ngay-0182007-cua-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-x-ve-cong-tac-tu-tuong-ly-lua-n-va-bao-chi-3782>.

(16) <https://vinhphuc.dcs.vn/ContentDetail/NewsDetail-View?NewsId=3739fbca-1350-4968-8f75-b2a6f4b000b7&utm>.

(17) <https://tulieuvankien.dangcongsan.vn/he-thong-van-ban/van-ban-cua-dang/ngghi-quyet-so-16-nqtw-ngay-0182007-cua-ban-chap-hanh-trung-uong-dang-khoa-x-ve-cong-tac-tu-tuong-ly-lua-n-va-bao-chi-3782>.